

รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โรงเรียนตะคร้อพิทยา อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์*

ศรียาพรรณ ไสโสภา¹

(วันที่รับบทความ: 16 กันยายน 2565; วันที่แก้ไขบทความ: 4 ตุลาคม 2565; วันที่ตอบรับบทความ: 10 ตุลาคม 2565)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สำรวจความต้องการจำเป็นของครูในการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 2) สร้างและตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบ 3) ศึกษาผลการใช้รูปแบบ และ 4) ประเมินความพึงพอใจของครูที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวัง, แบบประเมินรูปแบบ, แบบทดสอบและแบบประเมินการจัดการเรียนรู้เชิงรุก, แบบประเมินเจตคติและความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลโดยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน กลุ่มประชากร คือ ครูโรงเรียนตะคร้อพิทยา จำนวน 25 คน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการสำรวจความต้องการจำเป็นของครู ในการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีสภาพปัจจุบันภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่คาดหวังภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ผลการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มีองค์ประกอบรูปแบบ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการพัฒนา และการวัดและประเมินผล 3) ผลการใช้รูปแบบ พบว่า ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกหลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ยของความสามารถ ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูทั้ง 3 วงรอบ จะมีค่า 3.45/4.03 และ 4.45 ตามลำดับ และเจตคติของครู ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ภาพรวมอยู่ในระดับมาก 4) ผลการประเมินความพึงพอใจของครูที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: สมรรถนะครู, การจัดการเรียนรู้เชิงรุก, ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

* บทความวิจัย โรงเรียนตะคร้อพิทยา อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์

¹ ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนตะคร้อพิทยา อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์, E-mail: nuling1@yahoo.com

A Model of Active Learning Competency Development for Teacher with Professional Learning Community: Takhro Pittaya School, Phaisali District, Nakhon Sawan Province*

Sripawan Saisopa¹

(Received: September 16, 2022; Revised: October 4, 2022; Accepted: October 10, 2022)

Abstract

The objectives of this research were 1) to survey the teachers' need for the competency development in active learning management 2) to create and examine the quality of the model 3) to study the results of using the model and 4) to assess the teachers' satisfaction towards a model of active learning competency development for teacher with professional learning community. The instruments of this research were a questionnaire on current condition and expected condition, model assessment form, the tests and the assessments of active learning management, and an attitude and a satisfaction assessment. The data were analyzed by mean and standard deviation. The population was 25 teachers at Takhro Pittaya School.

The results showed that 1) the results of the survey of the teachers' need for the competency development in active learning management on current condition was overall at moderate level, and the expected condition was at the highest level. 2) The results of the creating and examining the quality of the model of active learning competency development for teacher with professional learning community were consisted of five elements; principle, objective, content, development process, measurement and evaluation. 3) The results of using the model found that the teacher has had the knowledge and understanding about active learning management after training more than before training to statistically significant at level .05. Then the average scores of teachers' ability in active learning management were 3 cycles - the values were respectively 3.45/4.03 and 4.45. The teachers' attitude towards an active learning was overall at high level. 4) The results of the assessment of teachers' satisfaction towards the model of active learning competency development for teacher with professional learning community were overall at high level.

Keywords: Competency of Teacher, Active Learning, Professional Learning Community

* Research Article from Takrao Pittaya School, Phaisali District, Nakhon Sawan Province

¹ Administrator, Takrao Pittaya School, Phaisali District, Nakhon Sawan Province, E-mail: nuling1@yahoo.com

ความสำคัญและปัญหาการวิจัย

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกสามารถทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจในมโนทัศน์ที่สอน ได้ถูกต้องและลึกซึ้ง เกิดความคงทนถาวร ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ได้เป็นอย่างดี เกิดความ สนุกสนานจากกิจกรรมที่จัดขึ้นในการเรียนการสอน สามารถบูรณาการความรู้ที่ได้จากการเรียนการสอน ให้เกิดประโยชน์ เป็นผลสืบเนื่องมาจากการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้เป็นผู้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ด้วย ตนเอง (จิรภา อรรถพร, 2557) ซึ่งโรงเรียนตะคร้อพิทยา มีจุดควรพัฒนา ครูควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีข้อเสนอแนะ ควรปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนของครู โดยครู ใช้สื่อ ให้ครูสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างแท้จริง เน้นกระบวนการคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ และแก้ปัญหา ผู้บริหารควรนิเทศ ติดตาม กำกับ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูอย่างต่อเนื่องและ สม่าเสมอ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) , 2557) การประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาประจำปีการศึกษา 2562 ของโรงเรียนตะคร้อพิทยา พบว่า จุดควร พัฒนา ด้านมาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้ครูมีการ จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ครอบคลุมทุกหน่วยการเรียนรู้ และให้ครูมีการทำวิจัย ในชั้นเรียนเปรียบเทียบผลการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning กับการจัดการเรียนการสอน แบบปกติ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนของครูอย่างต่อเนื่อง (โรงเรียน ตะคร้อพิทยา, 2562) และ การประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาประจำปีการศึกษา 2563 ของโรงเรียน ตะคร้อพิทยา พบว่า ในมาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีประเด็น ที่ควรได้รับการพัฒนา คือ ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning และเทคนิควิธี อื่น ๆ ที่เหมาะสม ให้ครอบคลุม ทุกหน่วยการเรียนรู้ และให้มีการทำวิจัยในชั้นเรียนรองรับผลการจัด กิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนของครู อย่างต่อเนื่อง (โรงเรียนตะคร้อพิทยา, 2563)

แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community, PLC) เป็นการสร้าง วัฒนธรรมการทำงานใหม่ของกลุ่มครูที่สามารถช่วยลดความโดดเดี่ยวในการทำงาน เพิ่มพลังการทำงาน แบบทีมให้เข้มแข็ง โดยใช้เครือข่ายในชุมชนแห่งการเรียนรู้จากแหล่งข้อมูล จากเพื่อนครูร่วมกันประเมิน แก้ปัญหา ส่งเสริมให้ครูเกิดการเรียนรู้ มีแลกเปลี่ยนแบ่งปันความรู้ร่วมกันระหว่างการทำงาน จนกระทั่ง เกิดการสะท้อนความคิดในด้านต่าง ๆ ที่จะเป็แนวทางพัฒนาครู (ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์, 2560)

ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและครู จึงพัฒนา รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โรงเรียน ตะคร้อพิทยา อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ เพื่อพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจในการออกแบบและ

พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน มีทักษะและประสบการณ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียน มีความรู้ความสามารถในการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู เพื่อผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจความต้องการจำเป็นของครูในการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
2. เพื่อสร้างและตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
3. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
4. เพื่อประเมินความพึงพอใจของครูที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับรูปแบบ

เยาดี วิบูลย์ศรี (2544) ได้กล่าวถึงรูปแบบ คือ วิธีการที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งได้ถ่ายทอดความคิด ความเข้าใจ ตลอดจนทั้งจินตนาการที่มีต่อปรากฏการณ์หรือเรื่องราวใด ๆ ให้ปรากฏโดยใช้การสื่อสารในลักษณะต่าง ๆ เช่น ภาพวาด ภาพเหมือน แผนภูมิ แผนผังต่อเนื่อง หรือสมการทางคณิตศาสตร์ให้สามารถเข้าใจได้ง่าย และในขณะเดียวกันก็สามารถนำเสนอเรื่องราวหรือประเด็นต่าง ๆ ได้อย่างกระชับภายใต้หลักการอย่างมีระบบ

รูปแบบที่จะนำไปใช้ให้ได้ประโยชน์สูงสุดประกอบด้วยลักษณะที่สำคัญ คือ มีความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง สามารถทำนายผลได้ สามารถขยายความผลทำนายได้กว้างขวางขึ้นและสามารถนำไปสู่แนวคิดใหม่ ๆ สำหรับการพัฒนาแบบนั้น ในการกำหนดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของรูปแบบ กำหนดโครงสร้างและข้อเสนอของรูปแบบอย่างชัดเจนเพื่อนำไปสู่ผลสรุปเพื่ออธิบายปรากฏการณ์ที่มุ่งหวังของการวิจัย มีการทดสอบและปรับปรุงรูปแบบก่อนนำรูปแบบไปใช้งานจริงและมีการประเมินผลหลังจากการนำรูปแบบไปใช้งานจริง (บุญเชิด ธานีศาสตร์, 2556)

แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะ

สมรรถนะ หมายถึง คุณลักษณะเฉพาะบุคคลที่เป็นที่ต้องการจำเป็นต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่ที่รับผิดชอบให้ประสบผลสำเร็จในระดับที่เหนือเกณฑ์มาตรฐานหรือค่าที่กำหนดไว้ โดยมีองค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่

1) ความรู้ (Knowledge) คือ ความเชี่ยวชาญทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับงานตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

2) ทักษะ (Skills) คือ ความชำนาญการในการปฏิบัติงานใด ๆ ที่เกิดจากการฝึกอบรมหรือกระทำซ้ำ ๆ

3) เจตคติ (Attitude) คือ แรงจูงใจและลักษณะเฉพาะที่ส่งเสริมให้การปฏิบัติงานบรรลุความสำเร็จสูงสุดในงานที่กระทำไว้

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้เชิงรุก

บทบาทสำคัญของครูในการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) จะต้องเป็นผู้อำนวยความสะดวกและเป็นผู้สนับสนุนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาทักษะผู้เรียนในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านการประเมินค่า การเจรจาต่อรอง การตัดสินใจ การแก้ปัญหา การมีส่วนร่วมและมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น อันจะส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนได้เป็นอย่างดีได้ในอนาคต

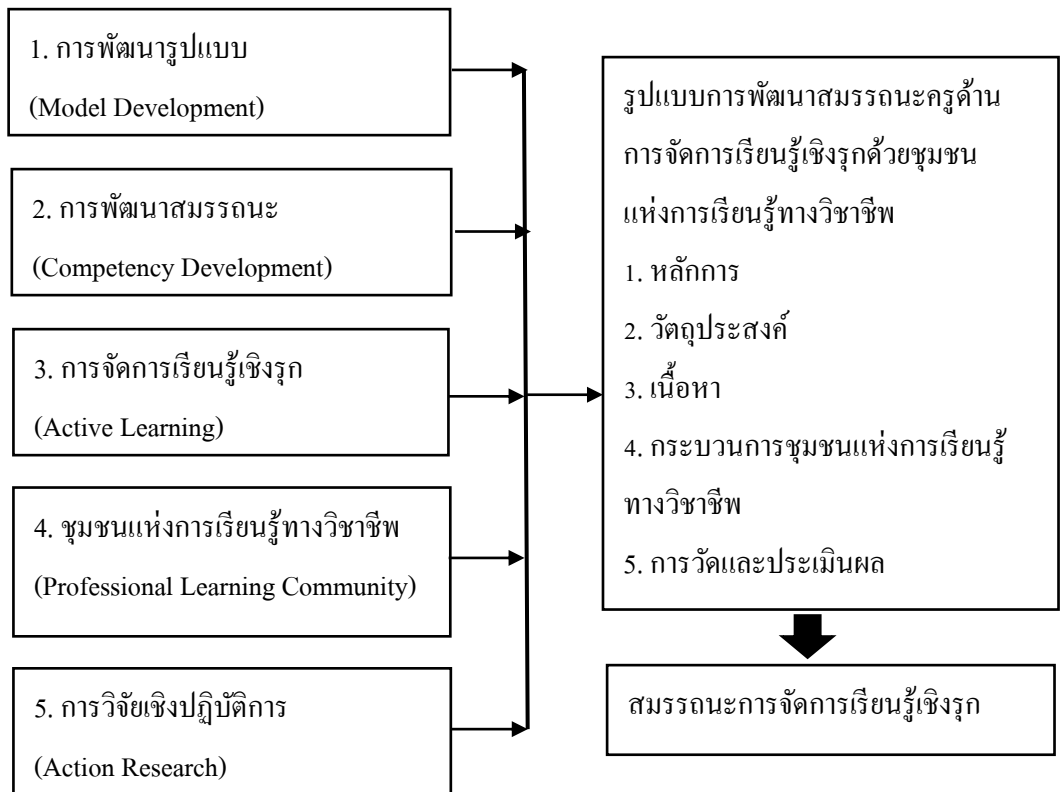
แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ชุมชนแห่งการเรียนรู้จึงเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญของชาติในการพัฒนาประเทศ การพัฒนาประเทศย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถในการพัฒนาการเรียนรู้ของบุคคล ชุมชน สังคม และประเทศ โดยมีเป้าหมายไปสู่การสร้างสังคมและประเทศแห่งการเรียนรู้ สังคมและประเทศแห่งความรู้ การเรียนรู้ด้วยกัน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทำให้คนเรียนรู้ได้เร็วและเรียนรู้อย่างมีคุณภาพมากขึ้นจนสามารถพัฒนาความรู้ความสามารถ ทักษะ ในการคิด วิเคราะห์ และนำความรู้ไปใช้ในการสร้างนวัตกรรมและองค์ความรู้ใหม่สามารถนำไปใช้ในกลุ่มสมาชิกที่ปฏิบัติร่วมกัน เรียนรู้ด้วยกัน

แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เป็นวิธีการแสวงหาความรู้ ความจริงโดยการนำกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ มาใช้ในการแสวงหาข้อมูล ข้อเท็จจริง หรือข้อสรุปที่ต้องการ จากนั้นจึงนำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้ในการแก้ปัญหาหรือพัฒนางานที่ปฏิบัติอยู่ซึ่งมีวัตถุประสงค์สำคัญ คือ การลดช่องว่างระหว่างการนำทฤษฎีไปใช้ในการปฏิบัติงานในสถานการณ์ที่เป็นจริง รวมทั้งมุ่งพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานที่หน่วยงานหรือบุคลากรนั้น ๆ ได้รับมอบหมาย มีกระบวนการดำเนินการวิจัยเป็นวงจรหรือเกลียว (Spiral) มีความเป็นพลวัต

กรอบแนวคิดการวิจัย



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ประเภทของงานวิจัย

การพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โรงเรียนตะคร้อพิทยา อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ในครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา มี 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจความต้องการจำเป็นของครูในการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

แหล่งข้อมูล

ประชากร ได้แก่ ครู โรงเรียนตะคร้อพิทยา อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 จำนวนทั้งสิ้น 27 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมินมีค่า 1.00 ทุกข้อ ค่าอำนาจจำแนก 0.55-0.84, 0.44-0.87 ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่คาดหวัง เท่ากับ 0.80 และ 0.96 ตามลำดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์การของสำรวจความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกกับครู โรงเรียนตะคร้อพิทยา ครูตอบแบบสอบถามสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่คาดหวังการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. คำนวณหาค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. คำนวณค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (Priority Need Index: PNI) โดยใช้สูตรคำนวณด้วยเทคนิค Modified Priority Need Index ($PNI_{Modified}$)
3. ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด เป็นข้อเสนอแนะใช้การวิเคราะห์หาความถี่ และการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการพัฒนาศมรรถนะครูด้าน การจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

แหล่งข้อมูล

ครู โรงเรียนตะคร้อพิทยา จำนวน 5 คน จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ที่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 5 ปี และปฏิบัติหน้าที่หัวหน้ากลุ่มบริหารวิชาการ หรือหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และผู้ทรงคุณวุฒิ สำหรับประเมินรูปแบบการพัฒนาศมรรถนะครู จำนวน 7 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบประเมินรูปแบบการพัฒนาศมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เป็นมาตราส่วนประมาณค่า แบบประเมินมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ทุกข้อ
2. แบบประเมินคู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาศมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นมาตราส่วนประมาณค่า แบบประเมินมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ทุกข้อ

ขั้นที่ 1 การยกร่างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ได้รูปแบบประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กระบวนการพัฒนา และ 5) การวัดและประเมินผล

ขั้นที่ 2 การจัดทำคู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ขั้นที่ 3 การตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และคู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การหาค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นที่ 4 การปรับปรุงรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และคู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครู

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาผลการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

แหล่งข้อมูล

ครู โรงเรียนตะคร้อพิทยาศึกษา ปีการศึกษา 2564 จำนวนทั้งสิ้น 25 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจการจัดการเรียนรู้เชิงรุก แบบปรนัย 4 ตัวเลือก ตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดหรือไม่ตอบ หรือตอบมากกว่า 1 ตัวเลือก ให้ 0 คะแนน หากค่าดัชนีความสอดคล้องรายข้อ 0.80-1.00 หากค่าความยาก 0.24-0.76 ค่าอำนาจจำแนก 0.24-0.48 ค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรของคูเดอร์ริชาร์ดสัน (KR-20) มีค่าเท่ากับ 0.90

2. แบบประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ค่าดัชนีความสอดคล้องรายข้อ 0.80-1.00 ค่าอำนาจจำแนก 0.37-0.94 ค่าความเชื่อมั่นใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค 0.86

3. แบบประเมินเจตคติการจัดการเรียนรู้เชิงรุก แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ค่าดัชนีความสอดคล้องรายข้อ 0.80-1.00 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ 0.51-0.81 หากค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค 0.90

การดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยได้นำรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โรงเรียนตะคร้อพิทยา อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ ที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้ โดยผู้วิจัยได้ใช้แบบแผนการทดลองแบบ Control Group Time-series Design ดังนี้

Obs	Tx	Obs1	Obs2	Obs3
-----	----	------	------	------

ดำเนินการ จำนวน 3 ชั้น ได้แก่

ขั้นที่ 1 การกำหนดเป้าหมายร่วมกัน

ขั้นที่ 2 ดำเนินการเชิงรุก ในขั้นตอนนี้ดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยอาศัยหลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research Principle) ตามแนวคิด Kemmis & McTaggart (องอาจ นัยวัฒน์, 2548) ประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การปฏิบัติ (Action) การสังเกต (Observing) และการสะท้อนกลับ (Reflecting) จำนวน 3 วงรอบ แต่ละวงรอบใช้ระยะเวลา 4 สัปดาห์

ดำเนินการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยการอบรมเชิงปฏิบัติการ โดยวิทยากรด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 2 วัน ทำการทดสอบความรู้ก่อนการอบรมและทดสอบหลังการอบรมด้วยแบบทดสอบวัดความรู้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ครูร่วมประชุม จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จากปัญหาที่พบ และนำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไปใช้ในชั้นเรียน ครูร่วมกันสังเกต และประเมินการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของเพื่อนครู ร่วมแลกเปลี่ยนในฐานะผู้สอนและผู้สังเกต

ขั้นที่ 3 การร่วมกันพัฒนาวิชาชีพ

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บข้อมูลจากการทดสอบความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู

เก็บรวบรวมข้อมูลจากการประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

การวิเคราะห์ข้อมูล

เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ โดยใช้สถิติทดสอบที (t-test dependent)

การประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก แล้วนำมาหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำมาเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด

การประเมินเจตคติการจัดการเรียนรู้เชิงรุก แล้วนำมาหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำมาเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินความพึงพอใจของครูที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูล ได้แก่ ครู โรงเรียนตะคร้อพิทยา ปีการศึกษา 2564 จำนวนทั้งสิ้น 25 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ทุกข้อ ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ 0.51-0.81 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค 0.90

การวิเคราะห์ข้อมูล

กำหนดเกณฑ์ค่าเฉลี่ยของคะแนนความพึงพอใจตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการสำรวจความต้องการจำเป็นของครูในการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกพบว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก โรงเรียนตะคร้อพิทยา อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ มีสภาพปัจจุบันภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่คาดหวังภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ องค์ประกอบรูปแบบมี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการวัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการพัฒนา และการวัดและประเมินผล

การตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพฉบับร่าง และคู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครู โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ และด้านความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากทุกด้าน

3. ผลการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้หลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คะแนนเฉลี่ยความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูมีคะแนนเพิ่มขึ้นจากกรอบที่ 1 -3 โดยแต่ละวงรอบมีคะแนนเฉลี่ย 3.45, 4.03 และ 4.45 ตามลำดับ และเจตคติของครูที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

4. ผลการประเมินความพึงพอใจของครูที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

การสำรวจความต้องการจำเป็นของครูในการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก พบว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก โรงเรียนตะคร้อพิทยา อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ มีสภาพปัจจุบันภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้สอนขาดการออกแบบการเรียนการสอนหรือโมดูล ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ตามสภาพจริง ขาดการออกแบบยุทธศาสตร์การเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดและปฏิบัติ ครูส่วนใหญ่ขาดการแสวงหาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนครูส่วนใหญ่ ยังยึดอยู่กับความเข้าใจในการสอนแบบเดิม ๆ ส่งผลให้สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในโรงเรียนตะคร้อพิทยา อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุภาลัย มะลิซ้อน (2563)

สภาพที่คาดหวังภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า รายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าครูมีความต้องการที่จะพัฒนาการเรียนการสอนให้ดีขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในด้านจัดการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนได้คิดแก้ปัญหา ครูใช้เทคโนโลยีผลิตสื่อนวัตกรรมที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ ครูจัดการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนได้กำหนดแนวคิด วางแผน ประเมินผลและนำเสนอผลงาน ครูประเมินผลจากการปฏิบัติจริงและผู้เรียนได้ประเมินตนเอง ครูมีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของการแสวงหาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุภาลัย มะลิซ้อน (2563)[

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ การสร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ องค์ประกอบรูปแบบมี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการพัฒนา และการวัดและประเมินผล ทั้งนี้อาจเพราะรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูดังกล่าวมีองค์ประกอบครบถ้วนตามแนวคิดการพัฒนารูปแบบ และครอบคลุมภารกิจและเป้าหมายสำคัญของโรงเรียนในการพัฒนาครูและพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ได้มาตรฐานเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรของสถานศึกษาและมีคุณภาพสอดคล้องกับระบบประกันคุณภาพการศึกษา ประเมินคุณภาพภายใน และตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและชุมชน

ผลการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ พบว่า ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้หลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู มีคะแนนเพิ่มขึ้นจากวงรอบที่ 1 - 3 โดยแต่ละวงรอบมีคะแนนเฉลี่ย 3.45, 4.03 และ 4.45 ตามลำดับ ที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะ

ครูผู้สอนได้ศึกษาสภาพปัจจุบัน และวิเคราะห์ปัญหาในด้านการเรียนรู้ของผู้เรียนก่อนการดำเนินการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ทำให้ครูวางแผนการสอน และพัฒนาวิธีการจัดการเรียนการสอน โดยใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้อย่างหลากหลาย เหมาะสมกับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ ครูจัดการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ ดำเนินการวัดและประเมินผลได้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนตามที่หลักสูตรกำหนด สอดคล้องกับ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2565)

เจตคติของครูที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเมื่อครูผ่านการฝึกอบรม ผ่านการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และได้รับการนิเทศจากเพื่อนครูและผู้บริหาร แล้วมีความมั่นใจในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สามารถเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้ สามารถวางแผนในเรื่องของการใช้สื่อและนวัตกรรม เทคโนโลยีได้ดีขึ้น วางแผนการวัดและประเมินผลด้วยวิธีการที่หลากหลาย เมื่อนำไปใช้ในห้องเรียน สามารถกระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมได้ปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง ส่งผลให้การเรียนรู้มีความน่าสนใจ สนุกสนานมากขึ้น ทำให้การจัดการเรียนรู้ได้ผลดีตามเป้าหมาย ทำให้ครูมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นไปตามทฤษฎีแรงจูงใจของ Herzberg (1959)

ผลการประเมินความพึงพอใจของครูที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ พบว่า ครูมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ครูเห็นด้วยกับกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพช่วยให้สถานศึกษาได้ทราบถึงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูที่ส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพช่วยปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนในชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพช่วยให้ครูมีความช่วยเหลือ และร่วมมือกันมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ วาสนา บุญมาก (2562)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ทำให้ครูได้มีส่วนร่วม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เปิดใจรับฟังเพื่อนครู และอุทิศตนในชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง เป็นผลให้ครูมีแรงจูงใจในการพัฒนาตนเอง อุทิศตนในการทำงาน และทำให้เกิดความร่วมมือในการทำงานเป็นทีม

สถานศึกษาควรจัดให้มีระบบการติดตามและประเมินผล ด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นระยะและต่อเนื่อง พร้อมทั้งมีการอำนวยความสะดวกเรื่องการจัดสถานที่ งบประมาณ เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจในการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม

การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ดำเนินการในช่วงสถานการณ์โควิด-19 ทำให้กิจกรรมในการพัฒนาทำได้เพียงการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ ควรจัดให้มีการศึกษาดูงาน การสาธิต ประกอบการพัฒนา ซึ่งจะช่วยให้ครูได้เห็นตัวอย่างจะทำให้พัฒนาได้เร็วขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาองค์ประกอบของกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- จิรภา อรรถพร, และประกอบ กรณ์กิจ. (2557). การพัฒนารูปแบบการสอนเชิงรุกออนไลน์เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการเรียนรู้ของนิสิตปริญญาบัณฑิต. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา, 9(4), 122 – 136.
- ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์. (2560). การอบรมตามหลักสูตร PLC ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 เมษายน 2563, จาก <https://rukkrroo.com/9086/>
- บุญเชิด ชำนิศาสตร์. (2556). การพัฒนารูปแบบการบริหารวิชาการในการจัดการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์ ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (สาขาบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยสยาม, กรุงเทพฯ.
- ยุภาลัย มะลิซ้อน. (2563). การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (สาขาการบริหารและการพัฒนาการศึกษา). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- เยาวดี วิบูลย์ศรี. (2544). การประเมินโครงการ: แนวคิดและแนวปฏิบัติ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โรงเรียนตะคร้อพิทยา. (2562). รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาประจำปีการศึกษา 2562. นครสวรรค์: ผู้แต่ง.
- โรงเรียนตะคร้อพิทยา. (2563). รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาประจำปีการศึกษา 2563. นครสวรรค์: ผู้แต่ง.

- วาสนา บุญมาก. (2562). การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาคุณวุฒิปบัณฑิต (สาขาหลักสูตรและการสอน). มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2557). รายงานการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม (พ.ศ.2554-2558) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน).
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2565). รายงานการประกันคุณภาพภายนอก: ผลการตรวจเยี่ยมภายใต้สถานการณ์ COVID-19 (การตรวจเยี่ยมผ่านระบบวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์) โรงเรียนตะคร้อพิทยา. กรุงเทพฯ: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน).
- องอาจ นัยพัฒน์. (2548). วิธีวิทยาการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพทางพฤติกรรมศาสตร์ และสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ: สามลดา.
- Herzberg, Mausner, Bernard and Synderman. (1959). *Block the Motivation to Work*. New York: John Willey.
